

Syddansk Universitet

Idrættens fysiske rammer

Staun, Preben ; Simonsen, Jacob; Munch, Laura; Troelsen, Jens; Magelund, Mikkel Nørtoft; Rasmussen, Peder Nedergaard

Publication date:
2015

Document version
Forlagets udgivne version

Citation for published version (APA):

Staun, P., Simonsen, J., Munch, L., Troelsen, J., Magelund, M. N., & Rasmussen, P. N., (2015). Idrættens fysiske rammer: Anbefalinger for en arbejdsgruppe, 32 s.

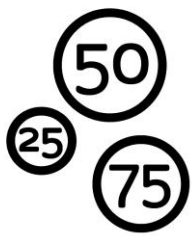
General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Vision 25-50-75

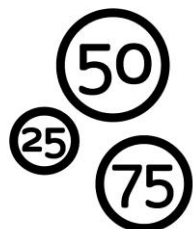
Idrættens fysiske rammer

Anbefalinger fra arbejdsgruppe

Marts 2015

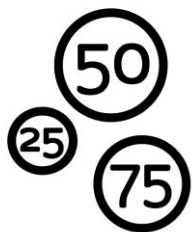
Bidragydere til rapporten:

- Preben Staun, næstformand for DIF og repræsentant for visionsgruppen
- Jakob Simonsen, afdelingsleder ved Friluftsrådet
- Laura Munch, udviklingskonsulent ved Lokale og Anlægsfonden
- Jens Troelsen, forskningsleder for forskningsenheden Active Living på Syddansk Universitet
- Mikkel Nørtoft Magelund, politisk konsulent ved DIF
- Per Nedergaard Rasmussen, afdelingsdirektør ved DGI Faciliteter og Lokaludvikling

Indhold

Resume	3
Introduktion til arbejdsgruppens opgave	4
Indsatsområder	4
Generelle overvejelser	4
Målgrupper	4
Anbefalinger	5
Behov for mere end anbefalinger til de fysiske rammer	5
Involver brugerne	6
Placeringen af de fysiske rammer for idrætten	6
Kvalitet	6
Kommunale forskelle	7
Samarbejde på tværs af kommunegrænser	7
Primære aktører	7
Friluftsliv i det åbne land og i byen	8
Storbyer	11
Skolen	14
De almene boligområder	18
De traditionelle idrætsfaciliteter	23
Svømmefaciliteter	28
Referencer	31

Resume

I denne rapport gives anbefalinger til idrættens fysiske rammer. Facilitetsområdet opdeles i følgende fem indsatsområder: Friluftsliv, Storbyer, Skolen, Almene boligområder og Traditionelle idrætsfaciliteter.

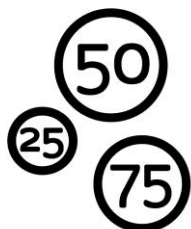
Der bør arbejdes for, at idrættens fysiske rammer bliver et samlingssted for lokalsamfundet. Placeringen, kvaliteten og funktionen af idrætsfaciliteterne skal motivere mennesker til at mødes og være fysisk aktive sammen i og uden for foreningslivet.

Rammer for fysisk aktivitet og andre fritids- og servicetilbud, som for eksempel biblioteker, teatre, borgerservice og meget andet, kan med fordel samtænkes. På strukturelt plan er der behov for at koordinere og planlægge idrætsfaciliteter på tværs af kommunegrænser, så tilbuddene bliver varieret og kvaliteten af faciliteterne høj.

I friluftslivet er der fortsat behov for at arbejde for adgangen til naturen, men også udvikle nye støttepunkter for foreningsmedlemmer såvel som for selvorganiserede. I storbyer bør der ved etablering af nye boligområder, via planloven eller lokalplaner, sikres en passende facilitetskapacitet, der bedre matcher behovet. På skoleområdet er der behov for at samtænke skolernes idrætsfaciliteter i og med de regulære foreningsfaciliteter, så alle faciliteter udnyttes bedst muligt i og efter skoletid. Nye idrætsfaciliteter på skolerne skal være multifunktionelle, og foreningslivet bør inddrages i planlægningen af dem. I de almene boligområder er der behov for undersøgelser af hvert område for dermed at kunne belyse de lokale facilitetsbehov. I undersøgelserne bør relevansen af aktivitetsområder være for øje, hvor der både er plads til selvorganiserede udøvere og foreningsaktiviteter. Omkring de traditionelle idrætsfaciliteter findes der allerede mange anbefalinger til for eksempel drift, inkludering af nye brugergrupper og udvikling af faciliteterne. Derfor er der rettere behov for at sprede disse anbefalinger. Særligt omkring svømmefaciliteter er der imidlertid behov for at undersøge udnyttelse såvel som facilitetskapaciteter i kommunerne.

Et næsten uberørt område som særligt kan fremhæves er erhvervsskolerne. I et fokus på erhvervsskolerne findes et stort potentiale for at aktivere mange unge mennesker. Sikring af idrætsfaciliteter på erhvervsskolerne og samarbejde med foreningslivet kan hjælpe en gruppe meget inaktive unge med at blive fysisk aktive.

Sidst kan det uddrages, at idrættens fysiske rammer er et stort felt, der kræver, at kommuner og andre primære aktører foretager nøje prioriteringer mellem faciliteter til vidt forskellige idrætsgrene. Der eksisterer samtidig et stort potentiale for at bidrage til vision 25-50-75, hvis en samtænkning af de forskellige rammer for fysisk aktivitet lykkes.

Introduktion til arbejdsgruppens opgave

I arbejdsgruppens kommissorium, som visionsgruppen har udarbejdet, bedes medlemmerne *“... udarbejde anbefalinger til, hvorledes de fysiske rammer kan understøtte visionens mål om flere medlemmer i foreningerne samt flere fysisk aktive.”* Valget af navnet “Idrættens fysiske rammer” skyldes et ønske om at se på rammerne for fysisk aktivitet i en bred forstand og ikke blot se på klassiske idrætsfaciliteter som fodboldbaner, svømmehaller og indendørshaller.

Ud over et antal emner, som arbejdsgruppen er pålagt at behandle, er det op til arbejdsgruppen selv at udvælge hvilke indsatsområder, der rummer det største potentiale for, i tråd med Vision 25-50-75, at gøre flere mulige mennesker fysisk aktive i og uden for foreningslivet. Se kommissoriet for flere detaljer om arbejdsgruppens opdrag.

Indsatsområder

Anbefalingerne til idrættens fysiske rammer er delt op i fem indsatsområder. Med valget af de fem indsatsområder forsøges det at sætte fokus på særlige områder, som arbejdsgruppens medlemmer finder størst potentiale i at udfærdige anbefalinger til. Valgene af indsatsområder er taget på baggrund af viden om relevante målgrupper, viden om uudnyttede potentialer og Visionsrapporten (Visionsgruppen, 2014). De fem valgte indsatsområder er følgende:

- Friluftsliv i det åbne land og i byen
- Storbyer
- Skolen
- Almene boligområder
- De traditionelle idrætsfaciliteter

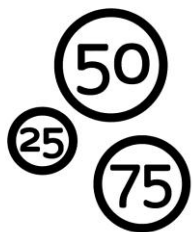
Under hvert afsnit fremgår anbefalingerne i en ikke-prioriteret rækkefølge.

Generelle overvejelser

Herunder præsenteres en række vigtige overvejelser og anbefalinger, der er fælles for alle fem indsatsområder.

Målgrupper

Et udgangspunkt for arbejdsgruppens arbejde har været en række overvejelser om relevante målgrupper. Betydningen af en indledende drøftelse om målgrupper skyldes, at arbejdsgruppens anbefalinger til idrættens fysiske rammer har til formål at understøtte visionen. Drift, anvendelse, modernisering,

renovering og nybygning af fysiske rammer for idrætten kan i særlig grad tilpasses, så de målrettes udvalgte målgrupper.

Idrætsdeltagelsen falder lidt med alderen, men der er en klar tendens til, at mange mennesker er aktive hele livet. Der ses imidlertid et stort frafald blandt unge (Laub, 2013). Hvis både idræts- og foreningsdeltagelsen analyseres, så fremkommer et stort frafald blandt de yngste teenagere. Derfor kan man med fordel introducere unge til idræt, hvilket eksempelvis kan gøres gennem skolen. Det er også fordelagtigt at overveje, hvordan faciliteter kan støtte op om aktiviteter og organiseringer, der fastholder unge i idrætten.

Anbefalinger

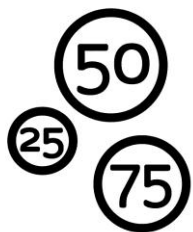
Ved analyse af både idræts- og foreningsdeltagelsen i IDAN's motionsvaneundersøgelse (Laub, 2013), så står det klart, at det største potentiale for at gøre flere danskere fysisk aktive, eksisterer blandt teenagere og voksne motionister (Visionsgruppen, 2014). Idrætsdeltagelsen er allerede over 85 % for de 7-12 årige, og det er samtidig ikke relevant for potentielle voksne udøvere at dyrke eliteidræt. Der bør fortsat arbejdes for gode fysiske rammer for eliteidræt såvel som børneidræt, men det er i overvejende grad arbejdsgruppens sigte, at de fysiske rammer for breddeidrætten udvikles til fordel for flere fysisk aktive danskere.

Anbefalinger fra arbejdsgruppen er i overvejende grad uafhængig af særlige, beskrevne trends og målgrupper. Arbejdsgruppen tilstræber, at anbefalingerne har en langsigtet anvendelse på tværs af flere målgrupper.

I visionen ligger et meget eksplicit mål om både at arbejde for flere medlemmer i foreningerne og flere fysiske aktive uden for foreningerne. For mange selvorganiserede udøvere er de fysiske rammer i form af cykelstier, løbestier, havet og meget andet netop fundamentet for deres udøvelse. Anbefalingerne vil i forskellig grad omhandle selvorganiserede udøvere, men det er arbejdsgruppens sigte, at der i hvert indsatsområde skal være anbefalinger, der sammenkobler de fysiske rammer for foreningsidrætten med de selvorganiserede udøvere.

Behov for mere end anbefalinger til de fysiske rammer

Anbefalinger til idrættens fysiske rammer gør det ikke alene. Nærværende anbefalinger til de fysiske rammer understøttes af kommunikation om faciliternes eksistens, opbakning til foreningslivet, uddannelse af ledere og meget andet. Anbefalinger herom ligger umiddelbart uden for arbejdsgruppens opdrag, men flere anbefalinger vil have afstikkere til organisering, økonomi og kommunikation.

Involver brugerne

På tværs af alle indsatsområder skal brugerne i høj grad inddrages i udformningen af nye faciliteter eller renovering og modernisering af eksisterende. Nærværende anbefalinger skal i alle henseender tilpasses den lokale virkelighed, og brugernes ejerskab skal lige fra begyndelsen etableres. Involvering skaber lokalt ejerskab, der igen har en positiv effekt på brugernes anvendelse af faciliteterne. For formålet er netop at skabe en høj anvendelsesgrad af faciliteterne, og sikre at faciliteterne motiverer til aktivitet og engagement.

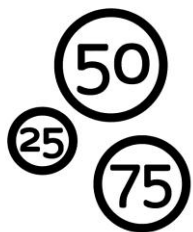
Placeringen af de fysiske rammer for idrætten

Den geografiske nærhed af faciliteter for fysisk aktivitet har i nogen grad en positiv indvirkning på menneskers fysiske aktivitetsniveau. En undersøgelse viser samtidig, at unge og deres forældre i højere grad har vænnet sig til at transportere sig hen til specialfaciliteter (Høyer-Kruse 2013). Den positive betydning af kort afstand fra menneskers bopæl til steder at være fysisk aktiv og på samme tid en parathed til at flytte sig efter særlige idrætsfaciliteter, demonstrerer en måde at anskue det dobbelte behov for nærhed af idrætsfaciliteter samt etablering af nye specialfaciliteter. Ud over udviklingen hen mod større idrætsfaciliteter, er derfor behov for at sikre simple idrætsfaciliteter tæt på borgerne, som f.eks. løbe- og cykelstier. Samtidig bør det skabes sammenhæng mellem idrætsfaciliteter og måder at transportere sig til og fra dem.

Imedens kredser anbefalinger på flere af indsatsområderne omkring det at samle faciliteter for derved at kunne opnå en højere kvalitet og muliggøre samarbejde på tværs af idrætter. Ved etablere større idrætsfaciliteter, kan foreninger og selvorganiserede udøvere derved deles om fælles faciliteter som for eksempel motionsrum.

Kvalitet

Et andet tema, der går på tværs af indsatsområderne, er kvalitet. Gældende for alle indsatsområder er, at faciliteter, hvad enten de er på skolen, i de almene boligområder, i naturen eller i storbyer, skal have en høj kvalitet, hvis nuværende aktive og i endnu højere grad potentielle aktive borgere skal motiveres til at bruge dem. Kvalitet af idrættens fysiske rammer er mange ting. Kvalitet er blandt andet driften af faciliteterne. Faciliteter skal driftes og udvikles professionelt, så de matcher brugernes forventninger og understøtter det frivillige engagement samt motiverer til aktivitet. Kvalitet er også renhed, åbenhed og faciliteternes fysiske stand.

Kommunale forskelle

Ikke alle anbefalinger er relevante for samtlige 98 danske kommuner. Med valget af indsatsområdet "Storbyer" demonstreres netop forståelsen for kommunernes vidt forskellige rammer, vilkår og historie. Storbyerne har i kraft af deres størrelse særlige muligheder og udfordringer, hvilket indsatsområdet netop tematiserer. Andre kommuners ligheder og forskelligheder, som for eksempel geografisk placering, infrastruktur og borgere, forårsager netop, at nogle anbefalinger er relevante, mens andre er irrelevante. Denne forståelse for kommunernes forskellighed ses både i anbefalingernes alsidighed, men bør også eksistere i bevidstheden hos læseren af denne rapport.

Mange kommuner gør allerede en stor indsats for at forbedre de fysiske rammer for idræt og bevægelse. Derfor ville flere anbefalinger være uvæsentlige for nogle kommuner, men relevante for andre.

Samarbejde på tværs af kommunegrænser

Hvis det skal sikres, at idrætsfaciliteter er af høj kvalitet, at driften er bæredygtig og udnyttelsen er god, så er det afgørende for kommuner at samarbejde omkring planlægning af nye faciliteter og renovering/modernisering af eksisterende faciliteter. Nogle kommuner arbejder allerede med tværkommunale strategier for facilitetsplanlægning, hvor aftaler med nabokommuner ligger til grund for satsning på specialfaciliteter eller supercykelstier. Der er imidlertid potentiale for endnu tydeligere strategisk planlægning, der påvirkes af samarbejder mellem nabokommuner.

Primære aktører

Anbefalingerne retter sig mod en lang række forskellige interessenter og beslutningstagere. I kraft af Folkeoplysningslovens rammer for foreningsidrætten og kommunernes ansvar for de fysiske rammer for selvorganiseret idræt og bevægelse, er kommunerne dog den altoverskyggende aktør på området for idrættens fysiske rammer. En anden vigtig aktør er idrætsorganisationerne. Idrætsorganisationerne kan agere meningsdannere og dermed påvirke deres mange tusinde foreningers virke. Det kunne for eksempel være at påvirke foreningers drift af deres egne faciliteter.

Af andre vigtige aktører skal nævnes: Staten, Kulturministeriet, Kommunernes Landsforening, forsknings- og uddannelsesinstitutioner, fonde, Lokale og Anlægsfonden, Friluftsrådet og mange andre. I tilfælde af særlige aktører vil disse fremgå under indsatsområderne.

Friluftsliv i det åbne land og i byen

Friluftsliv skal i denne sammenhæng forstås bredt som aktiviteter i naturen - for eksempel fritidssejls, cykel-, løbe- eller gåture i naturen, lystfiskeri, primitiv overnatning med mere.

Naturen har et potentiale til at blive den fysiske ramme for endnu flere danskeres aktive liv. For friluftslivet har nogle særlige, iboende kvaliteter til at kunne mobilisere inaktive personer. De barrierer for bevægelse som almindeligvis omtales i forbindelse med mobilisering af inaktive, som for eksempel fysiske krav og krav til egenfærdigheder, er lave ved en almindelig gåtur i naturen. Ligeledes er der ofte en særlig motivationsfaktor indlejret i de naturoplevelser, som hører med.

Friluftslivets foreninger tiltrækker ofte personer med andre forudsætninger og motiver end medlemmer i mere klassiske idrætsforeninger. Derfor vil etablering af faciliteter, der understøtter friluftslivsaktiviteter, også kunne føre til, at en større andel af befolkningen bliver foreningsaktiv.

Professor Frank Søndergaard Jensen har undersøgt danskernes grunde til fravalg af naturen (Jensen, 2015). En af årsagerne til, hvorfor danskere ikke bruger naturen, er, at de mangler nogen at gøre det sammen med. Faciliteter, der understøtter foreningsliv og "det almindelige møde" mellem brugerne, bør derfor udvikles og etableres (Friluftsrådet, 2015).

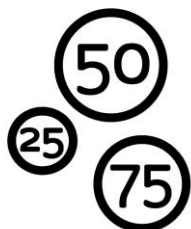
Et passende udbud af faciliteter øger motivationen for friluftsliv. For eksempel falder brugen af grønne områder allerede ved en afstand på mere end 300 meter fra bopælen (Stigsdotter, 2011). I det åbne land formodes noget tilsvarende at gøre sig gældende. Gode adgangsforhold til naturen er derfor generelt en forudsætning for et aktivt friluftsliv. Nærhed til natur og faciliteter samt et varieret udbud, er en afgørende faktor for befolkningens motivation til bevægelse (Præstholm, 2014).

En af de vigtigste motivationsfaktorer er tilgængelighed som eksempelvis tilstedeværelsen af stier. "Flere muligheder for at foretage rundture (til fods/på cykel)", "flere stier ud til naturområderne" og "flere stier i naturområderne" fremhæves alle af mere end 1/4 af alle respondenterne.

Stier er ikke nødvendigvis nok i sig selv. Det er også vigtigt at informere om stiernes tilstedeværelse. Kløverstierne er eksempel på, at man har fået en række kommuner til at sætte fokus på og formidle om sammenhængende ruter langs allerede eksisterende stier og veje.

I Rudersdal Kommune har RudersdalRutens Univers sat fokus på formidling af et sammenhængende stisystem med forskellige typer af temaområder og ruter knyttet op på den sammenhængende rute. En repræsentativ undersøgelse blandt borgerne viser, at italesættelsen af stimuligheden har bidt sig fast, idet en markant andel af borgerne nu anvender RudersdalRuten regelmæssigt (Forsberg & Høyer-Kruse, 2013).

Nedlæggelser af stier og markveje vurderes til at være en af de største barrierer mod almindelig motion og bevægelse i det åbne land (Friluftsrådet, 10. marts 2015). Generelt anbefaler gruppen, at adgang til naturen er så fri og uhindret som muligt. Derfor stemmer indgreb som brugerbetaling at brugerbetaling

i forbindelse med aktiviteter i naturen, ikke overens med ønsket om flere aktive i naturen. Se mere konkrete bud på tiltag i anbefalingerne.

Friluftsliv i byerne

De større byer rummer nogle særlige udfordringer, hvad angår befolkningens muligheder for bevægelse og foreningsdeltagelse. Nok er tilbuddene ofte mange, især i de største byer, men bevægelse og foreningsdeltagelse hæmmes ofte af en utilstrækkelig infrastruktur. Sammenhængende rekreative forbindelseslinjer i byerne vurderes at kunne motivere en betydelig del af bybefolkningen til bevægelse (Friluftsrådet, 2015).

Nærhed til grønne områder er afgørende. I de byområder, hvor der er langt til grønne områder, vil rekreative stiførelser, der fører til de grønne områder, være en nyttig måde, at formidle adgangen og skabe koblinger til de grønne områder.

Multifunktionelle støttepunkter, gerne med ambitionen om at fremme socialt samvær, er et godt supplement til grønne stier og grønne områder. Ved at inkludere brugerne via samskabelse og etablere indbydende faciliteter, nedbrydes sociokulturelle barrierer (Balfelt, 2012).

En stor del af byens friluftsliv er spontant og selvorganiseret. Dette understøttes af en undersøgelse fra Nordea-fonden (2014). Her angiver 72 % aktiviteten ”gåture” som vigtig årsag til besøg i et grønt område, mens kun 7 % angiver ”deltagelse i løb eller andre organiserede aktiviteter” som en vigtig årsag.

Adgangsforhold til vand (søer, åer, havnebassiner m.v.) bør fremmes, både via konkrete faciliteter og via planlægning og lovgivning. Byens blå områder har et stort potentiale for friluftsliv, da 63 % jævnligt opholder sig ved havn, kanal eller vandløb (Nordea-fonden, 2014). Det blå friluftsliv kræver i mange tilfælde særlige støttefaciliteter, så som foreningshuse, materialeopbevaring og meget andet.

Anbefalinger

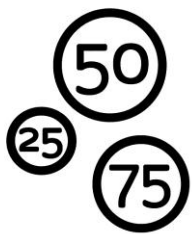
Nærhed af natur

Det anbefales, at der anlægges et nærhedskriterium til grønne områder, stier og støttepunkter. Man kan for eksempel arbejde med, at der maksimalt bør være 300 meter fra bolig til nærmeste facilitet i naturen eller det åbne land. Generelt bør naturen og den bynære natur ses som en vigtig ramme for fysisk aktivitet.

Stier og ruteforløb

Det anbefales at fortsætte arbejdet for større tilgængelighed til naturen ved at fortsætte arbejdet med at anlægge flere og bedre rekreative stier, med adgang for så mange som muligt. Anlægningen af stier bør planlægges under hensyntagen til naturen og andre brugere. Se for eksempel anbefalinger hertil i ”Stier – inspiration til planlægning og forvaltning” (Friluftsrådet, 2011).

Det anbefales, at de danske kysters potentiale udfoldes særligt ved at skabe mulighed for primitiv overnatning langs ruteforløb ved kysterne, så for eksempel sejlere, kajakroere, open water svømmere kan gøre brug af dem. Etablering af faciliteter bør ske under størst mulig hensyntagen til landskabelige værdier og desuden være markeret, så de er synlige fra vandsiden.

Uhensigtsmæssig nedlæggelse af markveje og stier i det åbne land bør synliggøres og problematiseres blandt andet via en ændring af naturbeskyttelseslovens §26a.

Lokale fælles samlings- og aktivitetssteder

Det anbefales at etablere nye og attraktive faciliteter, der appellerer til et bredt udsnit af befolkningen som for eksempel "Grønne Forsamlingshuse", "Naturrum" eller "By-naturrum". Det anbefales at arbejde for, at større idrætsfaciliteter, som for eksempel svømmehaller eller idrætscentre, indgår som støttepunkter for det organiserede såvel som selvorganiserede friluftsliv med tilbud om mødelokaler, omklædning og bedefaciliteter.

Foreningslivet i naturen

For at styrke foreningslivets brug af naturen, anbefales det at sætte særlig fokus på inddragelse af foreninger og brugere i planlægning og etablering af stier og støttepunkter. Hvis idrætsforeninger skal motiveres til at bruge naturen i deres aktiviteter, skal foreninger, udover at inddrages i etableringen af nye faciliteter, i ligeså høj grad inspireres til at bruge naturen og eksisterende faciliteter i den.

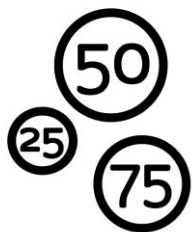
Midlertidig arealanvendelse

Det anbefales at sætte særlig fokus på midlertidig arealanvendelse i byerne. Midlertidig anvendelse af arealer, herunder midlertidig etablering af faciliteter, vil kunne udgøre en del af løsningen på den stigende arealknaphed til rekreative formål i de større byer.

De blå områder

Det anbefales at arbejde for at aktivere de blå områder, herunder byerne blå områder via støttefaciliteter. Hvis de blå områder skal benyttes mere, kræver det ikke blot adgang, men i ligeså høj grad, at de blå områder indrettes til brugen af dem. Det anbefales, at der etableres flere havnebade og søbade samt generelt fælles faciliteter til omklædning, opbevaring af udstyr, isættelse af småbåde.

I forbindelse med opgradering af de blå områder er det vigtigt, at emner som sikkerhed og tryghed adresseres.

Storbyer

Med storbyer menes særligt København, Århus, Aalborg og Odense. Udfordringer og anbefalinger behandlet under dette indsatsområde kan dog i nogle tilfælde også være relevante for andre byer end de fire nævnte storbyer.

Gældende for de fire byer er, at der bor et stort antal mennesker på et begrænset antal kvadratmeter. Når man kigger på dækningen af idrætsfaciliteter i forhold til indbyggere i de fire byer, springer især København og Århus i øjnene. Udfordringen er særligt stor i København, hvor presset på idrætsfaciliteterne er større end noget andet sted i Danmark. Der er brug for et langt sejt træk, hvor nye idrætsfaciliteter bygges og eksisterende renoveres og udvikles, hvis forholdene for de lokale idrætsforeninger og københavnernes idrætsudøvelse skal forbedres i fremtiden. Kort fortalt har københavnernes halvt så mange idrætsfaciliteter til rådighed som århusianerne, der er næst dårligst stillet i Danmark.

Denne problemstilling bliver desværre forværret i de store byer i disse år. Der er de senere år sket en markant demografisk bevægelse i Danmark med en øget urbanisering, hvor befolkningen i stigende grad flytter fra landet til byerne, og udviklingen fortsætter.

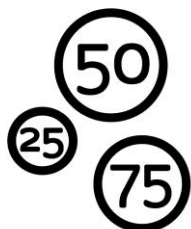
Et stigende antal danskere vil over de næste 30 år forlade de små bysamfund og flytte til storbyen, der lokker med attraktive job, rige uddannelsesmuligheder og spændende kulturtilbud. Frem til 2040 vil indbyggertallet stige eksplosivt i landets fire største byer: København, Århus, Odense og Aalborg. I løbet af de næste 30 år vil indbyggertallet alene i København stige med 29 procent og nå op på næsten 700.000 (Danmarks Statistik, 2012).

I København betyder det, at der hver måned flytter cirka 1.000 nye borgere ind, mens de i Århus oplever en befolkningsvækst på knap 500 borgere hver måned. Det sætter et stigende pres på byernes i forvejen sparsomme idrætsfaciliteter, og med mindre udviklingen imødekommes, vil borgerne i Aalborg og Odense også opleve forringede muligheder for at dyrke idræt.

Desværre er de få kvadratmeter i byerne også en begrænsning for etableringen af nye idrætsfaciliteter. Umiddelbare høje etableringsomkostninger, den forspildte mulighed for at sælge grunde og private investorer kortsigtede investeringer er et par af årsagerne til, at der findes betydeligt færre idrætsfaciliteter i storbyerne, og at der desværre ikke anlægges nye proportionelt med befolkningsvæksten.

Særligt i København betyder manglen på idrætsfaciliteter, et samtidigt stort renoveringsefterslæb og manglende opgradering, at et stort antal foreninger har ventelister, samt at selvorganiserede motionister heller ikke kan få adgang til idrætsfaciliteter - særligt indendørs. Det kan skabe en flaskehals for foreningslivet og borgernes muligheder for et aktivt idrætsliv og derved medføre en mindre fysisk aktiv befolkning.

I både Århus og København er der dog stort fokus på at skabe idrætsfaciliteter i byrummene, og der bliver løbende afsat bevillinger på budgetterne hertil.

Københavns Kommune iværksatte i 2013 en større undersøgelse af kommunens idrætsfaciliteter - hvor mange faciliteter idrætsforeningerne har til rådighed, og hvor meget bliver de brugt. Konklusionen var, at faciliteterne bruges fuldt ud i perioden mandag til torsdag kl. 16-20, mens der er ledig tid på øvrige tidspunkter. Dette kunne derfor antyde, at der enten er brug flere faciliteter, eller at man er nødt til i højere grad benytte sig af ydertiderne.

En stor del af de kommunale idrætsfaciliteter i storbyerne er placeret på folkeskolerne, som i indeværende år er under stor forandring.

En række af de ældre byskoler har enkelte gymnastiksale og mindre bevægelsesrum, men sjældent større multianvendelige idrætsfaciliteter. Samtidig lider de eksisterende folkeskoler under et renoveringsefterslæb, som kommunerne i nogen grad forsøger at indhente – dog ikke altid med fokus på renovering og opdatering af idrætsfaciliteterne. Eksempelvis har Københavns Kommune brugt 2 mia. de seneste år på renovering, og der er i budget 2015-2018 afsat yderligere 2,5 mia. kr. til renovering. I aftalen er der dog ikke øremærket penge til opgradering af idrætsfaciliteter (Københavns Kommune, 2015).

Samtidig er børnetallet stærkt stigende i byerne, ikke blot fordi flere flytter til storbyerne, men også fordi børnefamilierne oftere bliver boende i byerne. Anbefalingerne til skolernes størrelser er samtidig under forandring og mindre skoler lægges i stigende grad sammen for at skabe mere bæredygtige enheder.

Endelig har den nye skolereform med krav om mere idræt og bevægelse sat fokus på skolerne fysiske rammer og deres muligheder for at skabe plads til idræt og bevægelse.

Grundlæggende skaber det nogle stor forandringer for skolerne i storbyerne og skolen som facilitet vurderes at være helt afgørende for at skabe rammer for byboernes muligheder for et aktivt idrætsliv.

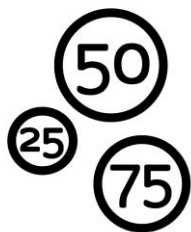
Overordnet kan udfordringerne indsatserne i forhold til facilitetsområdet i storbyerne inddeles i følgende temaer: 1. Lav facilitetsdækning på de klassiske idrætsfaciliteter - få faciliteter til mange mennesker. 2. Sparsom plads til at bygge nye idrætsfaciliteter. 3. Dårlig vedligeholdelsesstand og ikke tidssvarende funktionelle faciliteter. 4. Øget befolkningstilflytning og befolkningsvækst som ikke tilsvares af nyanlæg. 5. Dårlig udnyttelse af eksisterende faciliteter. 6. Udvikling af nye bydele uden tilgængelige idrætsfaciliteter.

Nedenstående følger anbefalinger til indsatser for at sikre et stærkt idrætsliv i storbyerne i Danmark.

Anbefalinger

Planlægning af idrætsfaciliteter i nye boligområder

Det anbefales at anlægge et tilstrækkeligt antal idrætsfaciliteter, der tilsvare antallet af forventede indbyggere, når nye bydele planlægges.

Dette kan for eksempel indarbejdes i planlove som et krav til kommunerne i byplanlægningen. Det kan også ske ved, at enkelte kommuner tager ansvar for det ved revision af lokalplanerne for områderne, og at der beskrives konkrete krav til antal idrætsfaciliteter i forhold til antal indbyggere i specifikke områder.

Idrætshaller i sammenhæng med nye skoler

Det anbefales, at der ved etablering af nye skoler, altid anlægges en multianvendelig idrætshal.

Kommunalbestyrelsen på Frederiksberg har for eksempel tidligere besluttet, at hver gang Frederiksberg Kommune anlægger en ny skole, så skal den indeholde mindst en regulær idrætshal på minimum 800 kvadratmeter. Modellen foreslås anvendt i alle storbyer.

Idrætsfaciliteter på nedlagte skoler

Det anbefales, at kommunerne ved enhver nedlæggelse af skole, enten bevarer idrætsfaciliteterne, eller etablerer bedre idrætsfaciliteter.

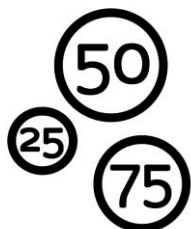
Skolerne har en god geografisk placering i lokalsamfundene, men ved skift i elevtal og sammenlægning af skoler, lukkes flere skoler. Der er derfor behov for at holde fast i idrætsfaciliteter med denne placering (se også anbefalingen "Skolen som katalysator for lokalområdet" under indsatsområdet "Skolen").

Udviklingsplan for vedligehold og opgradering

Det anbefales, at hver kommune får udarbejdet en tilstandsrapport og en analyse af vedligeholdelsesbehovet på kommunens idrætsfaciliteter. Med afsæt heri anbefales det, at hver kommune udarbejder en renoverings- og moderniseringsplan, og at der i den forbindelse afsættes særlige midler til samtidig opgradering.

Statslig støtteordning til nye breddeidrætsanlæg i storbyerne

Det anbefales, at staten opretter en støtteordning, som skal understøtte storbyernes arbejde med den særlige udfordring, de har i forhold til at sikre funktionelle idrætsfaciliteter til de mange tilflyttere. Ordningen kunne ligne den tidligere kvalitetsfond, som regeringen oprettede i 2006.

Skolen

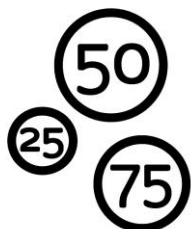
Skoler har med deres samfundsmæssige og geografiske placeringer en central rolle at spille i udbredelsen af idræt for ikke blot børn og unge, men også voksne og seniorer. Der er i Danmark registreret 1.313 folkeskoler, 555 fri- og privatskoler, 253 efterskoler, 227 gymnasieskoler, 187 erhvervsskoler og 78 produktionsskoler (Undervisningsministeriet, 2015). Hertil kommer specialskoler og skoler med dagtilbud. Skolerne og deres omkringliggende arealer er vigtige faciliteter for idrætten. Skolens rammer spiller ikke kun en rolle for børns bevægelse i skoletiden, men også for foreningslivet eller aftenskolers adgang til faciliteter efter skoletid og i weekender. Fælles for skolerne er, at de har en bygningsmasse og tilhørende udearealer beregnet til større grupper, som overvejende bliver brugt i hverdage kl. 8 - 15. Ved at omdefinere skolens funktion som værende mere end udvikling af elevers kundskaber og færdigheder, til også at være bidragsyder til borgerens aktive fritidsliv, trivsel og sundhed, kan skolen blive et lokalt omdrejningspunkt med bedre udnyttelse af de eksisterende rammer. Skolerne er ofte de mest tilgængelige og billigste faciliteter. Derfor rummer skoler et særligt potentiale (Kulturministeriet, 2009). Find mere inspiration til udvikling af skolernes idrætsfaciliteter til glæde og gavn for hele lokalsamfundet i det igangværende arbejde med initiativet Skole+ (SKOLE+, 2014).

Folkeskolereformen indført august 2014 understøtter bevægelsen i retning af at gøre skolen til et lokalt omdrejningspunkt. Det fremgår af "Bekendtgørelsen af lov om folkeskolen" §3, stk. 4, at *"Skolerne indgår i samarbejder, herunder i form af partnerskaber, med lokalsamfundets kultur-, folkeoplysnings-, idræts- og foreningsliv og kunst- og kulturskoler, med lokale fritids- og klubtilbud og med de kommunale eller kommunalt støttede musikskoler og ungdomsskoler, der kan bidrage til opfyldelsen af folkeskolens formål og mål for folkeskolens fag og obligatoriske emner."* Det bliver afslutningsvis i paragraffen præciseret, at *"Kommunalbestyrelsen fastlægger mål og rammer for skolernes samarbejder, og skolebestyrelsen fastsætter principper for samarbejdet."* (Retsinformation, 2014)

Hver kommune skal således fastlægge, hvordan folkeskolen i højere grad skal åbne sig for det omgivende samfund, herunder hvordan et samarbejde mellem skole og lokale idrætsforeninger kan bidrage til, at eleverne lærer mere og styrker deres kendskab til foreningsliv og samfund. Selvom foreninger ikke er påbudt at samarbejde med skolerne, foreligger der en stor mulighed for at arbejde med større åbenhed, så idrætsforeninger eksempelvis kan synliggøre egne ressourcer og de muligheder, som den enkelte forening rummer.

Den mulighed byder sig også på erhvervsskolerne med vedtagelsen af ny reform. Som gældende for folkeskolerne skal erhvervsskolerne også øge antallet af undervisningstimer, og der skal være bevægelsesfag gennemsnitligt svarende til 45 minutter om dagen. Erhvervsskolerne har hermed mulighed for at påvirke en gruppe af unge, som i mindre grad er idrætsaktive og er i risiko for senere i livet at udvikle livsstilssygdomme.

Omstillingsparathed og imødekommenhed mellem skole, civilsamfund og erhverv kan udløse en række potentialer, som skolen besidder.

For det første har den overvejende del af skolerne en central geografisk placering i lokalområdet. Infrastrukturen som gående, cyklende eller brugere af offentlig transport er som oftest god, foranlediget af mange års arbejde med at højne trafiksikkerheden på skolevejene. Korte afstande kombineret med god infrastruktur sikrer således en meget høj tilgængelighed for en bred vifte af brugere.

For det andet muliggør et tæt samarbejde mellem skoler og lokalsamfund en finansieringsmodel, hvor tunge udgiftsposter til etablering og drift kan bæres af flere parter. Det vil samtidig appellere til bedre udnyttelse af eksisterende faciliteter i en gensidig forståelse af, at rammerne skal udnyttes optimalt i såvel dag- som aftentimerne. For eksempel står ældre gymnastiksale ofte ubrugt hen, og kan med en lettere ombygning tjene andre formål end som gymnastiksal. Ved at pulje midlerne og kompetencerne vil det være muligt at få tidssvarende rammer, der både tilgodeser skolen og lokalsamfundets interesser. For det tredje rummer et godt samarbejde muligheden for at udligne den sociale ulighed i selvorganiseret og foreningsbaseret idræt. Folkeskolen er repræsenteret af alle sociale lag og etniske minoriteter og giver således mulighed for med den obligatoriske undervisning at introducere motion og bevægelse på nye måder for grupper af børn og unge, der ikke hjemmefra er præget i den retning. Rekrutteringsgrundlaget er således bredest muligt, hvor skole-foreningssamarbejdet på kort sigt kan aktivere tidligere inaktive børn og unge, som i et længerevarende perspektiv kan føre til forebyggelse af livsstilssygdomme blandt netop de befolkningsgrupper, der typisk har højest risiko for at udvikle en passiv livsstil.

Med en kommunal og erhvervsrettet indsats for at samordne skolens og lokalområdets interesser kan der etableres uddannelse- og motionsmetropoler, som tager udgangspunkt i udvikling af den eksisterende bygningsmasse og udearealerne. Et første skridt vil her være en identificering og kortlægning af succesfulde eksisterende samarbejdsmodeller til gavn for både skolen og den foreningsbaserede og den selvorganiserede idræt.

Skolereformerne er lovgrundlaget for at sætte den proces i gang. Det vil tjene flere samtidige formål. En metropol i lokalområdet kan skabe bedre faciliteter for læring, bevægelse og fysisk aktivitet, reducere anlægsomkostninger og udgifter til drift samt bidrage til større social netværksdannelse og sammenhængskraft i lokalsamfundet. På sigt kan det bidrage til at udligne uligheden i sundhed og modvirke de demografiske udfordringer forbundet med en stadig ældre befolkningssammensætning og en urbanisering, hvor unge fraflytter landets udkantskommuner til fordel for de større byer.

Anbefalinger

Skolen som katalysator for lokalområdet

Det anbefales systematisk at samordne skolens og lokalområdets interesser med særlig henblik på at skabe tidssvarende bevægelsesfremmende rammer og faciliteter med en administration, der varetager de forskellige brugergruppers ønsker og behov. Der bør på kommunens initiativ nedsættes bredt repræsenterende lokalråd, der udvikler handlingsplaner for skolens fremtidige virke som katalysator

for lokalområdets udvikling. I mindre lokalsamfund vil det samtidig være en strategi for at fastholde områdets attraktionsværdi.

Som del af en urbaniserings- og rationaliseringsproces er der siden 2001 sket et fald på 22 % i antallet af folkeskoler svarende til lukning af 370 skoler. Det har givet anledning til at omtænke skolens rolle og funktion i mange lokalsamfund. En skolelukning vil som oftest have vital karakter for et lokalområdes tiltrækningskraft. Blandt andet derfor har der i samme tidsperiode været en kraftig vækst i antallet af friskoler og private grundskoler på 93 skoler svarende til en stigning på 20% (Institutionsregisteret, 2014). Tendensen med at skoler sammenlægges koblet med den nye skolereformens fokus på mere bevægelse danner grobund for, at mindre lokalsamfund bør samle kræfterne. Større samarbejde mellem skolerne og foreningslivet, kan bidrage til, at skolerne fortsat er lokalområdets metropol og samlingspunkt på tværs af generationer.

Multifunktionalitet på skolen

Det anbefales at etablere multifunktionelle rammer på skolens område, der i løbet af dagen har skiftende formål.

Skolernes eksisterende bygningsmasse er tilpasset traditionelle undervisningsmæssige behov, hvor bevægelse som del af læring har trange kår. Som del af planlægningen af skolens renovering med om- og tilbygninger bør rammerne fremadrettet understøtte nye læringsformer. Samtidig skal man medtænke foreningslivets og selvorganiserede gruppers behov, herunder sociale væresteder i eftermiddags- og aften timerne, depotplads for rekvisitter og steder til at aktivere ventende forældre, mens de mindste børn går til idræt.

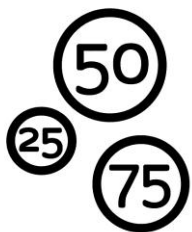
Omklædnings- og badefaciliteter

Det anbefales at prioritere omklædnings- og badefaciliteter som del af udbedringen af idrætsfaciliteterne.

Der er en særlig udfordring i forhold til at fastholde de ældste elever til at dyrke idræt, specielt blandt pigerne. Her spiller blufærdighed en rolle i forbindelse med omklædning og badning. Som del af udbedringen af idrætsfaciliteter på skolerne skal der også tilgodeses omklædning- og badefaciliteter, som tager højde for individuelle grænser for kropsligt at udstille sig.

Rammer for idræt på erhvervs- og produktionsskolerne

Det anbefales som opfølgning på blandt andet erhvervsskolereformen, at idræt i højere grad integreres på erhvervs- og produktionsskoler ved at etablere rammer, der muliggør idræt som del af undervisningen og fritiden. Det vil samtidig forbedre dækningsgraden i større byer, hvor skolerne typisk er placeret, og dermed også sikre bedre betingelser for organiseret og selvorganiseret idræt for brugere tæt på skolerne.

På erhvervsskoler og produktionsskoler findes der sjældent idrætsfaciliteter. Det står i kontrast til elevsammensætningen, hvor der er en overrepræsentation af unge med negativ sundhedsadfærd i forhold til kost, rygning, indtag af rusmidler og fysisk inaktivitet. I et folkesundhedsperspektiv vil denne udsatte gruppe af unge have særlig gavn af idræt og motion i hverdagen.

Særlige aktører: Til anbefalingen om indsatsen på erhvervsskoleområdet, er Dansk Produktionsskoleforening en anden vigtig aktør.

De almene boligområder

De almene boligområder er lejeboliger, der opføres og drives af almene boligselskaber. Der er cirka 550.000 almene boliger, hvilket svarer til 20 % af den samlede boligmasse i Danmark (Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, 2015).

For beboerne i de almene boligområder gælder, at der er mange enlige med børn, en overrepræsentation af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande, og en relativ stor del der modtager overførselsindkomst. Beboerne er således gennemsnitlig dårligere uddannet end resten af befolkningen, de står oftere uden for arbejdsmarkedet, og der er en tendens til, at de har haft flere økonomiske og sociale problemer end beboere i andre boliger. (Beboere i de større almene boligområder, rapport fra Kraka, 2013). De særligt udsatte boligområder er en andel af de almene boligområder, der hvert år udpeges af Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter efter kriterier som beboernes tilknytning til arbejdsmarkedet, graden af kriminalitet, andelen af indvandrere fra ikke-vestlige lande og uddannelses- og indkomstniveauer.

Den seneste liste fra december 2014 omfatter 31 boligområder, der alle har mindst 1.000 beboere. De 31 boligområder fordeler sig på 17 kommuner, herunder København, Odense og Aarhus (Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, 2014).

De almene boligområder udgør den fysiske ramme om godt 950.000 borgeres liv, hvoraf cirka 20 % er under 18 år. Da boligmassen fortrinsvis udgøres af lejligheder og rækkehuse, er befolkningstætheden høj, og ofte rummer boligområderne såvel skoler og institutioner som fritidsfaciliteter og grønne områder, mens få hovedveje og et netværk af lukkede stisystemer ofte udgør områdernes infrastruktur. Denne funktionelle zoneopdeling er et levn fra modernismens by- og boligidealer, der så det som en måde at skabe sunde, rolige og trafik sikre boligområder på. Men idealet er ikke uden bivirkninger. Resultatet er mange steder blevet monofunktionelle områder uden variation og liv mellem husene, hvor de afsondrede stisystemer opleves som utrygge. Sammenholdt med en ofte ensartet beboersammensætning, hvoraf mange har sociale og sundhedsmæssige udfordringer, er de modernistiske planløsninger med til at skabe en afgrænsning til det øvrige lokalområde, der er præget af manglende fysiske og sociale forbindelser til naboområderne (Bech-Danielsen et al, 2014).

Vi ved, at kvaliteten og den fysiske placering af idrætsfaciliteter og aktivitetstilbud i menneskers umiddelbare nærhed har betydning for graden af fysisk aktivitet (Høyer-Kruse, 2013). Som afgrænsede monofunktionelle enheder er det derfor rimeligt at antage, at de almene boligområder rummer potentiale i forhold til indsatser, der kan rettes mod mange mennesker i et mindre og afgrænset område. Derfor bør der med fordel arbejdes udviklende med de almene boligområders idrætsaktiverende faciliteter. Det bør ske i både stor og lille skala i forhold til nyetableringer, udvikling af eksisterende faciliteter og realisering og udvikling af mindre aktivitetsanlæg. Dels i de udendørs rum mellem husene, dels i grænsefladerne til det øvrige lokalområde. Ud over at skabe øget idrætsdeltagelse i de almene boligområder, bør en satsning på udvikling af passende idrætsfaciliteter i høj arkitektonisk og funktionel kvalitet kunne bidrage til en opblødning af den sociale segregering afstedkommet af de almene boligområders planløsninger og beboersammensætninger.

Der iværksættes løbende en lang række forskellige undersøgelser og indsatser med henblik på at forbedre nogle af de udfordringer, som særligt gør sig gældende for beboerne i de almene boligområder. Udfordringer, der har deres afsæt i en social ulighed i forhold til blandt andet sundhed, tilknytning til arbejdsmarkedet, uddannelse, nærmiljø med mere. Om beboernes idrætsmønstre har vi den største viden fra undersøgelsen "Idræt i udsatte boligområder", (Ibsen et al, 2012).

Undersøgelsen viser, at der er store forskelle på idrætsdeltagelsen de udsatte boligområder imellem (Ibsen et al, 2012).

De steder, hvor der er gode faciliteter og et stærkt foreningsliv, bliver der således dyrket langt mere idræt end i de boligområder, hvor foreningerne står svagt, og faciliteterne ikke har nok at byde på.

I Vollsmose i Odense, Gellerup i Aarhus og Aldersrogade i København dyrker mellem 56 og 61 % af de voksne beboere idræt eller motion, mens det kun er 37 % i Sundparken i Horsens og 43 % på Stengårdsvej i Esbjerg. Grunden til forskellene i idrætsaktivitet finder man netop i udbuddet af idrætsfaciliteter og foreningernes aktivitetstilbud.

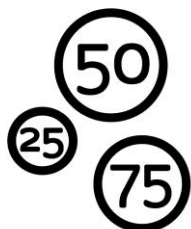
I gennemsnit er 54 % af de voksne i de udsatte boligområder idrætsaktive og placerer sig dermed tæt på landsgennemsnittet på 56 %. Men de udsatte boligområder adskiller sig ved, at der dyrkes mindre idræt i foreningerne, end hvad gælder for landsgennemsnittet. Andelen af beboere, der går til idræt i en forening, er således mindre end halvt så stor som i landet som helhed, mens andelen, der går til idræt i et kommercielt motions- og fitnesscenter, er den samme.

Skoleeleverne fra de udsatte boligområder, der er blevet undersøgt, spiller mere fodbold, men går lige så meget til dans, som børn og unge i hele landet gør. Men de dyrker en del mindre svømning og meget mindre håndbold og gymnastik, end børn og unge på samme alder gør i landet som helhed.

Det gælder også for børnene, at en langt mindre andel dyrker idræt i en forening, end hvad gælder i resten af landet. Således angiver bare 38 % af børnene, at have dyrket idræt i en idrætsforening mod 89 % på landsbasis.

Men undersøgelsen viser også, at piger og kvinder i de undersøgte boligområder dyrker meget mindre idræt, end drenge og mænd gør. Bare 17 % af pigerne med anden etnisk baggrund end dansk dyrker idræt mod 61 % af drengene.

Fra en sammenlignende undersøgelse af kommunale forskelle på børns idrætsdeltagelse ved vi, at der er flest børn, der dyrker idræt og anden fysisk aktivitet i organiseret form i familier, hvor en eller begge forældre er født i Danmark og har et arbejde, den ene eller begge forældre dyrker idræt og barnet bor sammen med både sin mor og sin far (Ibsen & Nielsen, 2008). Fra samme undersøgelse ved vi også, at pigerne er mere følsomme end drengene over for faktorer som forældrenes etnicitet, idrætsdeltagelse og tilknytning til arbejdsmarkedet. Med viden om pigernes og kvindernes generelt lavere idrætsdeltagelse i de udsatte boligområder, er det altså relevant at pege på, at der bør gøres en indsats for i stigende grad, at få piger og kvinder, og for en langsigtet effekt især mødrene, til at blive idrætsaktive.

Samlet set er det dog særligt den høje andel af beboere med en anden etnisk og kulturel baggrund end dansk, der er noget af forklaringen på pigerne og kvindernes lavere idrætsdeltagelse, den lavere foreningsdeltagelse og den lavere deltagelse i de ellers traditionelle store idrætsgrene i Danmark.

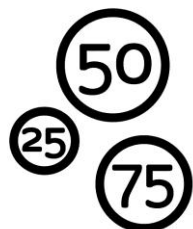
Undersøgelsen af idræt i udsatte boligområder viser også, at tilgængeligheden spiller en rolle for idrætsdeltagelsen (Ibsen et al, 2012). Tilgængeligheden handler her ikke om den fysiske afstand til faciliteten, men snarere om hvorvidt faciliteten er tilpasset formålet og målgrupperne. For eksempel er det af afgørende betydning for mange kvinders deltagelse i svømning, at de har mulighed for at svømme på lukkede kvindehold i haller, hvor andre ikke har mulighed for at kigge ind. Samtidig kan tilgængelighed dog også være et spørgsmål om flerfunktionalitet, hvor det kan spille en positiv rolle, at der er mulighed for afvikling af mange samtidige aktiviteter på forskellige niveauer.

Hver fjerde af de voksne beboere svarer, at de blandt andet benytter grønne områder og parker til idræt og motion (Ibsen et al, 2012). Til sammenligning svarer hver tredje voksne i den seneste landsdækkende undersøgelser af befolkningens idræts- og motionsvaner det samme (Laub, 2013). Men der er store forskelle de enkelte boligområder imellem.

Om de udsatte boligområder kan vi altså generelt konkludere, at hvor der er lav idrætsdeltagelse, er der også manglende tilbud om organiseret idræt i foreninger, ringere adgang til idrætsfaciliteter og ringere adgang til grønne områder. Særligt de mindre udsatte boligområder har et større behov for flere og bedre idrætsfaciliteter end for eksempel Vollsmose og Gellerup.

Hertil kan tilføjes, at det ikke er størrelsen af de bolignære opholds- og aktivitetsarealer, der har betydning for idrætsdeltagelsen, men at funktionerne og kvaliteten af arealerne spiller en stor rolle. Samtidig er faktorer som tryghed og tilgængelighed vigtige for idrætsdeltagelsen i de udsatte boligområder.

Med afsæt i ovenstående antages det, at muligheden for at øge niveauet af idrætsaktivitet i de almene boligområder som helhed, herunder særligt i de udsatte boligområder, er stor. Ved ikke alene at se på facilitetsmulighederne inde i de almene boligområder, men også i kantzonerne, vil man kunne imødekomme udfordringer med tryghed og social segregering. Indsatser i kantzonerne, kombineret med aktivisering af stiforløb, vil både kunne imødekomme udfordringer med tryghed, skabe bedre tilgængelighed til grønne områder og invitere til en omvendt integration med det øvrige lokalområde. I forhold til tilgængelighed til adækvate faciliteter og understøttelse af et velfungerende foreningsliv, rækker det dog ikke alene at forbedre og udvikle anlæggene. Der må ligeledes rettes opmærksomhed mod udvikling af organiseringsmodeller og driftsaftaler på tværs af boligselskaber, kommune og idrætsforeninger.

Anbefalinger

Facilitetsbehov

Det anbefales at kommuner i samarbejde med boligorganisationer og andre lokale interessenter, igangsætter lokale undersøgelser af facilitetsbehov i de enkelte almene boligområder, herunder afdækning af kvaliteten af og tilgængeligheden til de eksisterende faciliteter til idræt, bevægelse og friluftsliv. Undersøgelser bør tage højde for særlige barrierer for borgernes anvendelse af faciliteterne som for eksempel kulturelle, etniske og sociale barrierer. For at sikre en imødekommelse af de lokale behov, kan sådanne undersøgelser med fordel indarbejdes i de helhedsplaner, der går forud for udmøntning af Landsbyggefondens midler til renovering og opgradering af de almene boligområder.

Aktivitetsområder

Det anbefales at fokusere på udvikling af udendørs aktivitetsområder med mulighed for boldspil, men også andre aktivitetsformer. Aktivitetsområderne bør udvikles med et særligt fokus på tryghed, social tiltrækningskraft og mulighed for flere samtidige aktiviteter. Aktivitetsområderne bør være åbne for alle samt have plads til opbevaring af udstyr, så aktivitetsrummene er attraktive for selvorganiserede udøvere og foreninger.

Faciliteter for et stærkere foreningsliv

Det anbefales at arbejde for udvikling og realisering af fysiske rammer, der kan være med til at understøtte udviklingen af et stærkere foreningsliv. Helt generelt anbefales det at etablere gode idrætsfaciliteter i de almene boligområder, som er let tilgængelige, trygge og tilpasset de forskellige målgrupper.

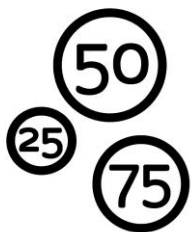
I stedet for mange og flygtige projekter i de almene boligområder, er udvikling af vedvarende idrætsfaciliteter i høj kvalitet en nødvendig forudsætning for etablering af velfungerende idrætsforeninger og en varig forankring af aktiviteterne.

Grønne stier

Det anbefales at etablere støttepunkter og stiforløb, der guider brugerne ud i grønne områder. De almene boligområder er ofte omgivet af fælles natur og grønne områder, som i langt højere grad kunne benyttes til at etablere alsidige fysiske rammer for bevægelse (se yderligere anbefalinger til indsatsområdet "Friluftsliv").

Indsatser rettet mod piger

Det anbefales at igangsætte undersøgelser, der kan afdække, hvad der skal til for at pigerne i højere grad bliver idrætsaktive. Det bør for eksempel overvejes at etablere faciliteter med mulighed for afskærmning i omklædningsrum og aktivitetsrum med fleksible muligheder for at begrænse indkig.

Indsatser rettet mod mødrene

Det anbefales at igangsætte undersøgelser, der kan afdække, hvad der skal til for at mødrene i højere grad bliver idrætsaktive

Det bør for eksempel overvejes at etablere faciliteter med mulighed for samtidige børneaktiviteter, sociale samværszoner og fitnessrum med fleksible adgangstider.

Udvikling af kantzoner

Det anbefales at bygge bro til det øvrige lokalområde ved at formidle omvendt integration via mindre aktivitetspladser og støttepunkter, der understøtter motionsaktiviteter som cykling, løb og gang. Etablering af motionsstier, der kobler sig på stiforløb og infrastruktur i det større lokalområde bør tillige igangsættes

Særlige aktører: Ud over de primære aktører nævnt i afsnittet 'generelle overvejelser', er boligselskaber og beboerforeninger særlige aktører for disse anbefalinger.

De traditionelle idrætsfaciliteter

Med de traditionelle idrætsfaciliteter menes blandt andet indendørshaller, udendørs boldanlæg og svømmehaller. Disse faciliteter benyttes af langt de fleste idrætsforeninger, hvilket gør anbefalinger for faciliteterne relevant for størstedelen af DIF og DGI's foreninger. Alene af den årsag er det vigtigt at give anbefalinger til og kvalificere nybygningen, moderniseringen, indretningen og administrationen af de traditionelle idrætsfaciliteter.

Nedenstående kategorisering af de traditionelle idrætsfaciliteter demonstrerer de mange forskellige faciliteter, som området spænder over.

- A. Store idrætscentre/arenaer med en årlig omsætning, der overstiger 15 mio. kr., og som rækker ud over et større regionalt område, typisk med de samme funktioner som kategori B.
- B. Hal anlæg med overnatning, svømmehal, motionscenter, fodboldbaner eller andet udendørs idrætsanlæg.
- C. Traditionel idrætshal og eller svømmehal, der samtidigt servicerer udendørs idrætsanlæg.
- D. Haller, svømmehaller eller udendørs boldanlæg, der "kun" servicerer enten udendørs- eller indendørsbrugere, men har tilknyttet en café.
- E. Aktivitetssale, halve haller, svømmesale, skolehal, boldanlæg med videre uden nogen form for sekundære ydelser som for eksempel en café.

Der eksisterer en lang række studier af faciliteters indretning, drift og udnyttelse. På trods af en bred eksisterende viden kan faciliteter etableres, driftes og organiseres endnu bedre, end det bliver gjort til dato. Kapacitetsproblemer kan for eksempel afhjælpes ved anbefalinger til booking, indretning af hallerne og samarbejde omkring anvendelsen.

Arbejdsgruppen finder det derfor nødvendigt at sprede eksisterende anbefalinger for derved at opnå klare positive effekter for et stort antal foreninger. For at gøre følgende anbefalinger så operationelle som muligt, vil hver anbefaling blive beskrevet i forhold til en række forskellige kontekster, og derfor beskrevet mere detaljeret end under de andre indsatsområder.

Da det opleves, at der i disse år er et specielt stort pres på svømmefaciliteter, vil dette område få en særskilt beskrivelse i forhold til anbefalinger for optimering af eksisterende faciliteter og etablering af nye anlæg.

Anbefalinger

Åbn idrætsfaciliteterne op for de selvorganiserede

Langt de fleste af vores haller er bygget til et idrætsbillede, hvor idræt udelukkende var noget man dyrkede i forening eller skole. IDAN's motions- og sportsvaneundersøgelse fra 2011 viser, at 46 % af børnene og 58 % af de voksne dyrker selvorganiseret idræt (Laub, 2013). Samtidig viser undersøgelsen, at mange mennesker typisk både dyrker selvorganiseret og foreningsidræt. I forhold til at nå målet om, at 325.000 mere skal være foreningsaktive, vil idrætsfaciliteterne i høj grad kunne være det

link, hvor dem der dyrker selvorganiseret idræt får øje på foreningsidrætten og dens kvaliteter. Samtidig kan faciliteterne tilpasses dem, der blot vil dyrke selvorganiseret idræt.

En række store kapacitetsundersøgelser, udført af blandt andre SDU og IDAN, viser, at der reelt er en del ledig tid i de traditionelle faciliteter. Samlet viser undersøgelserne, at 30 % af tiden fra kl 16:00 til 22:00 ikke udnyttes fuldt ud. Dette skyldes typisk nedlæggelsen af et hold, aflyste træningspas, at sæsonen er forbi eller at holdet er ude og spille kamp. Samtidig viser undersøgelserne, at halgulvet eksempelvis ikke udnyttes optimalt.

For at afhjælpe ovenstående, anbefales det derfor at introducere moderne bookingsystemer, hvor det er muligt at afmelde tider, som enkelte hold ikke bruger, således at den kan bookes af andre. Det er dog væsentligt, at der er et incitament for at afmelde ikke brugte timer. En anden mulighed er, at der arbejdes med de kommunale tildelingsordninger, således at de bliver mere fleksible, så faciliteter eksempelvis kan bookes for kortere perioder.

Det handler i høj grad om, at vores idrætsfaciliteter ikke udvikles som monokulturelle centre for foreningsidrætten, men udvikles til centre, der åbnes op over for den selvorganiserede del af idrætten. Dette kan for eksempel gøres ved en række forholdsvis billige tiltag:

- Gør det muligt for borgerne at booke ledige faciliteter til eksempelvis badminton, tennis, boldspil med mere.
- Anlæg tilgængelige multibaner ved idrætsfaciliteterne, som alle kan bruge.
- Anlæg streetsportsfaciliteter som en del af idrætsfaciliteterne.
- Gør det nemt at bruge faciliteterne som udgangspunkt for løb og cykling: Eksempelvis markerede ruter til løb, overdækkede zoner til udstrækning, mødesteder og vaskezoner til cykler (se også relevante anbefalinger under indsatsområdet "Friluftsliv").

Ovenstående er især centralt for faciliteter i kategorierne A, B, C og D, hvor der typisk er den nødvendige ledelse til at servicere disse ydelser.

Anlæg træningscentre i forbindelse med idrætsfaciliteterne

Deltagelsen i fleksible idrætstilbud, som eksempelvis fitness, er stigende, hvilket fremgår af flere analyser (Laub, 2013). Især for den voksne del af befolkningen er fitness-aktiviteter blevet en helt central faktor for idrætsdeltagelsen. For vores udpegede målgrupper er udviklingen inden for fleksible træningstilbud derfor et nødvendigt tilbud, hvis visionen skal lykkes med at aktivere flere. Motionister i alle aldre tiltrækkes som nævnt af fleksible aktivitetstilbud. De unge, som forlader de traditionelle idrætsgrene, bevæger sig typisk til fleksible træningstilbud, da de passer bedre sammen med en hverdag med uddannelse, arbejde og venner. Fleksible finntilbud passer også ind i dagtimerne for mange seniorer, og træningen kan eksempelvis indgå som generel genoptræning.

Et andet argument for dette er, at en stor del af idrætsforeningerne har brug for styrketræningsfaciliteter for at kunne lave en træning, der lever op til nutidens krav. Undersøgelser viser samtidig, at der

i de faciliteter, hvor der tilbydes fleksible træningstilbud, er et større flow af folk og dermed langt mere liv (Lyngsgaard, 1998). Det anbefales derfor at arbejde for flere træningsfaciliteter i forbindelse med større idrætsanlæg og ved anlæggelsen nye.

Fitnessdelen i faciliteterne kan organiseres på flere måder alt efter de lokale muligheder. I de store centre, kategori A og B, vil det være attraktivt for nogen af de eksisterende kommercielle fitness-udbydere at leje sig ind. En anden mulighed er, at faciliteterne selv driver fitness-tilbuddene, hvilket for mange centre er en væsentlig del af driften. Endelig er det en oplagt mulighed, at der etableres foreningsfitness, hvilket især er et godt bud i de små og mellemstore lokalsamfund, hvor den kommercielle del af branchen ikke er etableret. Her er det typisk faciliteter i kategori C og D, der er beliggende.

Etableringen kræver, at der er de nødvendige rum til dette i faciliteterne. I mange faciliteter er der gode eksempler på, hvordan tidligere depotrum og cafeterier er omdannet til fitnesslokaler, men de fleste steder vil dette kræve en udvidelse af de eksisterende faciliteter.

Skab gode opholds- og omklædningsfaciliteter

Når der spørges til, hvad den væsentligste motivation for at dyrke idræt er, så bliver det sociale nævnt som yderst centralt. Det at være en del af et forpligtende fællesskab, er en helt central faktor for at fastholde folk i idræt og motion (Christensen et al, 2009).

Idrætsfaciliteterne kan i høj grad være med til at understøtte dette. Det anbefales derfor at skabe en række attraktive zoner i faciliteterne:

- En legezone for børn, hvor der er mulighed for at blive fysisk udfordret. Dette kan gøres meget simpelt ved i at placere en række af de skumredskaber, der typisk alligevel fylder i depoterne, i et hjørne af faciliteten.
- En ungezone, hvor de unge har mulighed for at være sammen på deres betingelser. Wi-Fi er et must, samt møbler, der tiltaler den unge generation. I mange faciliteter er der mulighed for, at denne zone samtidig kan danne rum for en decideret ungdomsklub.
- En "tilskuerzone", hvor personer, der bare gerne vil se på de folk, der er aktive, kan opholde sig. Det kan være forældre eller bedsteforældre, som gerne vil se på børn eller børnebørn, der dyrker idræt. Igen er Wi-Fi centralt, og det er superfint, hvis man samtidig kan læse avisen og få sig en kop kaffe.
- En sund café, hvor både "tilskuer" og de aktive kan samles før og efter træning til et sundt tilbud om mad og drikke. Café-drift er ikke nemt og kræver en stor indsats fra de centrale aktører omkring hallen, men der findes i dag en række gode eksempler at spejle sig i. For eksempel JumpFood, som er et sundt cafékoncept til idrætshaller.
- Attraktive omklædningszoner. Langt de fleste omklædningsrum i vores idrætsfaciliteter er ikke udviklet i de sidste mange år. Der er eksempler på idrætsudøvere, som simpelthen er

stoppet, fordi de ikke kunne udholde omklædningsfaciliteterne. En ændret befolkningssammensætning og blufærdighed gør det nødvendigt, at der arbejdes seriøst med omdannelse af omklædningsfaciliteter.

- En klubzone, hvor de foreninger, der bruger faciliteterne, kan mødes og bruge dem som udgangspunkt for deres drift af foreningen. Her bør være adgang internet, kontorfaciliteter, små møderum, av-midler og meget andet. Sådanne zoner kan typisk etableres i forbindelse med faciliteternes egne administrationer.

Ovenstående zoner, er svære at skabe i faciliteterne i kategori D og E, men er helt centrale for at have et blomstrende og udviklende foreningsliv. Især de lidt større byer er præget af mange skolehaller, hvor ovenstående zoner ikke er tilstede.

Det anbefales derfor, at foreninger tildeles haltid i de faciliteter, hvor et trygt og socialt klubliv er muligt. Der er dog også en række gode eksempler på, at et godt samarbejde mellem idrætsforeninger og skoler kan være med til at skabe gode muligheder for et godt foreningsliv (se mere herom under indsatsområdet "Skoler").

Gå fra idrætshal til lokalt samlingssted

Det anbefales at se på mulighederne for at samle en række centrale funktioner i idrætsfaciliteterne. Det kan for eksempel være biblioteker, butikker, kommunalt sundhedscentre og forsamlingshuse. På denne måde bliver hallerne et lokalt samlingssted, hvor folk mødes og inspireres til bevægelse, motion og idræt.

Især yderområderne, hvorfra der sker en markant fraflytning, er præget af alt for mange halvtomme mødesteder. Hvis foreningslivet skal kunne trives i disse områder, er det centralt, at der sker en sammentænkning af faciliteter og funktioner, således at der skabes multifunktionelle mødesteder, som er bæredygtige.

En anden og væsentlig mulighed er at udarbejde en fælles udviklingsstrategi for de faciliteter, der ligger inden for et mindre geografisk område. Vi ser i dag, at der kan ligge tre eller flere idrætsfaciliteter inden for et område på 10 til 15 kilometer, som mere eller mindre har den samme funktion. Det anbefales derfor, at kommunerne laver en fælles strategi for disse, således at en facilitet eksempelvis udvikles til områdets boldspilsfacilitet, en anden til områdets gymnastikfacilitet og en tredje til områdets fitnessfacilitet.

Udvikl driften af idrætsfaciliteter

For at kunne imødekomme ovenstående, skal driften af vores idrætsfaciliteter gennemgå en løbende udvikling. Det anbefales derfor at stille krav til, at de personer, der er involveret i driften, herunder personale, bestyrelser og kommunal ledelse, har de nødvendige uddannelser, relevant viden og et brugbart netværk. Det er lederne bag idrætsfaciliteterne, herunder kommunernes, opgave at sørge

for, at det rette personale er ansat, og at de får de nødvendige muligheder for deltagelse i netværk og uddannelser.

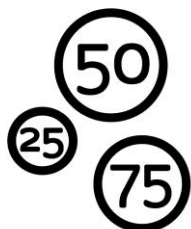
Flere videregående uddannelsesinstitutioner er i gang med at udbyde deciderede uddannelser møntet på personer, der ønsker at arbejde i denne branche. Det er samtidig vigtigt, at der fortsat forskes i, hvordan idrætsfaciliteter driftes bedst muligt, så viden og relevante erfaringer kan udbredes. Det anbefales at idrætsorganisationerne indgår i planlægningen og udførelsen af denne forskning, så kvaliteten og relevansen af forskningen sikres.

Den nødvendige udvikling kræver, at der i alle faciliteter, især kategori A, B, C og D, er fokus på at skabe en egen indtjening, der kan være med til at optimere driften og skabe de nødvendige midler til udvikling. Det anbefales derfor, at der etableres de nødvendige incitamentsstrukturer, der muliggør dette, og at ledelsen af faciliteterne har de nødvendige kompetencer i forhold til at have dette fokus.

Det anbefales, at ledig haltid får et stort driftsmæssigt fokus, da ledig tid giver mulighed for at skabe mere aktivitet, og fordi visionens indfrielse blandt andet kræver mere haltid. Ledelsen af idrætsfaciliteterne har ansvaret for, at tiden bliver aktiveret. Det kan som tidligere nævnt gøres ved at åbne op for andre foreninger ved at udbyde tiden til selvorganiserede udøvere, ved selv at skabe aktivitet eller ved at være katalysator for, at der skabes nye idrætstilbud i lokalsamfundet. Dette kræver, at ledelsen af idrætsfaciliteterne går fra udelukkende at være facilitator til også at være aktivitetsudvikler.

I forhold til indretningen af idrætsfaciliteterne, anbefales det at etablere gode muligheder for opdeling, som eksempelvis at etablere hæve-/sænkevægge i haller. Sådanne vægge er en forholdsvis billig investering for at kunne skabe mere aktivitet. I nye haller bør det være et krav, at man kan opdele dem i to-fire separate rum.

Særlige aktører: Til sidste anbefaling om driften af idrætsfaciliteter bør brancheforeninger og halinspektørforeninger som andre vigtige aktører

Svømmefaciliteter

Den seneste opgørelse over idrætsfaciliteter i Danmark viser, at der i de senere år er lukket en række svømmehaller, imens svømmesporten har haft voksende medlemstal. I perioden 2001 – 2013 er der således lukket 16 svømmehaller. Det betyder, at mens der i 2001 var 19.426 indbyggere pr. svømmehal, var tallet i 2013 steget til 21.308 indbyggere pr. svømmehal (Kaas, 2013).

Samtidig er besøgstallene i offentlig kommunal åbningstid steget i flere kommuner. Besøgstallet i Københavns Kommunes svømmebade er eksempelvis steget cirka 6 % på blot ét år fra 644.981 besøg i 2013 til 684.984 besøg i 2014 (Team Bade, 2015). Øget medlemstal og besøgstal skaber derfor et øget pres på de eksisterende svømmehaller.

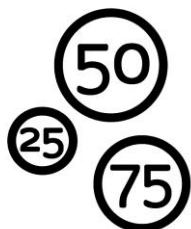
Danmark er et land omgivet med vand, hvilket betyder, at der skal være et stort fokus på alle de muligheder dette giver i forhold til interesser og rekreative formål. Alle danskere bør som minimum kunne svømme, for svømning er ikke blot en aktivitet men en livsnødvendig færdighed. Med en mere eller mindre nedlæggelse af svømmefaget i folkeskolen påhviler dette ansvar i høj grad foreningslivet. Det kræver, at vi har et antal svømmehaller, der kan dække behovet for såvel ”vandsporten” som den rekreative funktion.

Vandidræt har de seneste årtier gennemgået en stor udvikling. Fra at det traditionelt var banesvømning og udspring, til det i dag er mange forskellige aktiviteter i vand. Babysvømning, træning, genoptræning, fitnessaktiviteter og mange andre aktiviteter i vand. Dette stiller krav til mange svømmehaller til at være multifunktionelle ligesom de almindelige idrætsfaciliteter. Mange moderne svømmehaller skal derfor betragtes som et rekreativt vandhus såvel som en brugbar idrætsfacilitet for foreninger og selvorganiserede udøvere. Dette stiller store krav til planlægningen på området.

I en række kommuner er der svømmehaller, som kun indeholder faciliteter til banesvømning, hvilket vil sige typiske 25-meter bassiner, der med god succes er blevet overtaget af svømmeklubber, således at driftsomkostningerne for kommunen er blevet væsentligt reduceret. Denne model bruges på flere af de eksisterende svømmehaller. Disse haller bliver så især ”foreningshaller”, hvor der ikke er meget tid til den selvorganiserede del.

Anlægsudgifter såvel som driftsomkostninger til svømmehaller er dyre, hvilket gør, at udviklingen af nye anlæg er en stor investering for kommunerne. Der er i disse år et klart fokus på netop dette, da en lang række af de eksisterende svømmehaller er nedslidte og skal erstattes inden for en kort årrække. Dette underbygges af de gældende regler og kvalitetskrav for svømmehaller, som trådte i kraft i 2012 og senest 1. juli 2017 skal være implementeret i alle kommuner.

Det er i alles interesse, at de driftstunge svømmefaciliteter benyttes bedst muligt. Et dilemma, som kommunerne hvert år står i, er, hvor meget vandtid foreningerne skal tildeles i forhold til gæster i offentlig åbningstid. Hvis foreninger eksempelvis kan skabe endnu mere aktivitet i hallerne, end den normale

offentlig åbningstid skaber, så opstår en uhensigtsmæssig udnyttelse af de eksisterende faciliteter. Københavns Kommune og andre kommuner stiller allerede disse data til rådighed. Så for at undersøge hvordan fordelingen af vandtid bør finde sted, er det vigtigt at skabe gennemsikuelighed og beregne belægningsstal for foreningsaktiviteter og gæster i offentlig kommunal åbningstid.

Anbefalinger

Etablering af vandhuse (nye moderne svømmehaller)

Det anbefales, at der etableres nye svømmehaller som et nødvendigt supplement, eller der hvor de eksisterende haller må nedlægges. Når disse haller opføres bør følgende overvejelser i forhold til funktion indgå:

- Træningsfaciliteter til banesvømning: 25 eller 50 meter. Der bør være et tilstrækkeligt antal baner, så bassinet kan opdeles til både leg og banesvømning for foreninger og selvorganiserede.
- Varmtvandsbassin til træning og genoptræning. Disse har især en stor værdi for seniorer og de helt små børn, som har brug for bevægelse i et bassin med høj temperatur.
- Legef faciliteter til familier og børn: Soppebassiner, rutsjebaner, klatrevægge med mere.
- Træningsfaciliteter til mindre børn, som især skal bruges til den primære svømmeindlæring med en bassindybde på 60 til 90 cm.
- Sauna og velværefaciliteter.

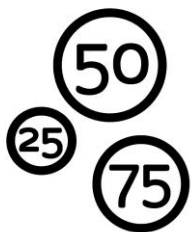
Bæredygtig drift

Det anbefales at efterstræbe de generelle anbefalinger, der er anført under de traditionelle idrætsfaciliteter. Hvis det er muligt, anbefales det for eksempel, at nye anlæg opføres i sammenhæng med andre idrætsfaciliteter både for at udnytte de driftsmæssige synergimuligheder såvel som mulighederne for samarbejde mellem de forskellige idrætsgrene.

Vandtid til alle

Det anbefales at sikre en passende kommunal kapacitet af svømmehaller. Det anbefales særligt:

- at svømmeanlæg, der nedlægges, erstattes af minimum et tilsvarende anlæg med hensyn til anbefalinger til funktion. Der kan i yderområderne være enkelte steder, hvor der ikke er grundlag for erstatningsanlæg.
- at kommuner i store byzoner laver en fælles strategi på området, så der ikke er kommunale barrierer i forhold til anvendelse af anlæg i nabokommuner.
- at eksisterende svømmeanlæg gøres mere multifunktionelle.
- at der ved overvejelser om nedlæggelse af svømmehaller inddrages muligheden for, at anlægget driftes af idrætsforeninger.

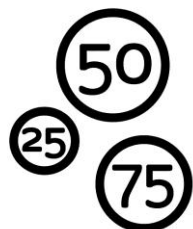
- at der i et samarbejde mellem kommuner og fonde sættes fokus på nye og billigere konstruktions- og driftsmuligheder.
- at svømmehaller i så vidt mulig grad holdes åbne, hvis der er mulige foreningsaktiviteter eller private brugere til at udnytte tiden.

Belægningstal for både foreninger og gæster i offentlig åbningstid

Det anbefales at indsamle data og beregne belægningstal for foreningsaktiviteter og offentlig kommunal åbningstid. I dialogen med kommunerne anbefales det tillige at indsamle viden om kommunernes krav til foreningernes benyttelse af deres tildelte vandtider og svømmefaciliteternes åbningstider.

Referencer

- **Balslev, D. 2009.** *Steder på ruten – Friluftsliv som helhedsoplevelse*. Lokale og Anlægsfonden.
- **Bech-Danielsen, C.; Ginnerup, S. & Kirkeby, I. M. 2014.** *Renovering af de almene bebyggelser. Evaluering af fysiske indsatser gennemført i perioden 2011-2013*. Statens Byggeforskningsinstitut.
- **Christensen, A.I.; Severin, M.; Holmberg, T.; Eriksen, L.; Toftager, M.; Zachariassen, A.; Ekholm, O.; Tolstrup, J.S.; Grønbæk, M. & Curtis, T. 2009.** *KRAM Undersøgelsen i tal og billeder*. Ministeriet for Sundhed & Forebyggelse og Trygfonden.
- **Danmarks Statistik. 2012.** *Størst befolkningsvækst i København By*. Nyt fra Danmarks Statistik. Nr. 231. Link: <http://www.dst.dk/pukora/epub/Nyt/2012/NR231.pdf>
- **Friluftsrådet. 1997.** *Friluftsliv for alle – Friluftspolitisk Handlingsprogram*. Friluftsrådet.
- **Friluftsrådet. 2011.** *Stier – inspiration til planlægning og forvaltning*. Link: http://www.friluftsraadet.dk/media/96228/stihaandbog_web.pdf
- **Friluftsrådet. 2015.** *Naturrum - unikke udflugtsmål i naturen*. Link: www.friluftsraadet.dk/indhold/friluftsprojekter/naturrum.aspx
- **Friluftsrådet. Marts 2015.** *Politik for byfriluftsliv*. Friluftsrådet. Marts 2015. Link: <http://www.friluftsraadet.dk/nyhedsoversigt/2015/marts/byfriluftsliv-politik.aspx>
- **Grontmij. 2008.** *Idrætshalanlæg i Danmark*. Lokale og Anlægsfonden. Link: http://www.loa-fonden.dk/media/22002/halundersoegelse2008_web.pdf
- **Høyer-Kruse, J. 2013.** *Kommunal planlægning af idrætsfaciliteter*. Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet.
- **Ibsen, B. & Boye, AM. mfl. 2012.** *Idræt i udsatte boligområder*. Syddansk Universitet. Februar 2012.
- **Ibsen, B. & Nielsen, G. 2008.** *Kommunale forskelle på børns idrætsdeltagelse*. IDAN. Oktober 2008.
- **Jensen, F.S. 2015.** *Upublicerede data fra Projekt Friluftsliv 2008*. Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet.
- **Kaas, T. 2013.** *Analyse af Lokale & Anlægsfondens facilitetsdatabase 2013*. Kaas & Mulvad.
- **Kulturministeriet. 2009.** *Idræt for alle: Breddeidrætsudvalgets rapport*. Kulturministeriet.
- **Københavns Kommune. 2015.** *Budgetaftale 2015*. Link: <https://www.kk.dk/artikel/budgetaftale-2015>
- **Laub, T.B. 2013.** *Danskernes motions- og sportsvaner 2011*. Idrættens Analyseinstitut.
- **Lindemann, C. et al. 2011.** *Stier – inspiration til planlægning og forvaltning*. Friluftsrådet
- **Lyngsgaard, H. 1998.** *Nyt liv i gamle idrætshaller*. Lokale- & Anlægsfonden.
- **Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter. 2015.** *Generelt om almene boliger*. Link: <http://www.mbbi.dk/bolig/almene-boliger/generelt-om-almene-boliger>
- **Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter. 2014.** *Liste over særligt udsatte boligområder pr. 1. december 2014*. Link: <http://www.mbbi.dk/publikationer/liste-over-saerligt-udsatte-boligomraader>

- **Nordea-fonden. 2014.** *Det gode liv i byen - Analyse af danske byboeres brug af og holdning til grønne områder.* Nordea-fonden.
- **Præstholm, S. 2014.** *Kløverstierne – En undersøgelse af planlæggernes og brugernes erfaringer.* IGN Rapport, Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Frederiksberg. 48 s. ill. <http://ign.ku.dk/formidling/publikationer/rapporter/filer-2014/kloeverstirapport-final-210214.pdf/>
- **Retsinformation. 2014.** *Bekendtgørelsen af lov om folkeskolen nr. 665.* Undervisningsministeriet
Link: <https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=163970>
- **SKOLE+, 2014:** SKOLE+ inspirationskatalog. Danmarks Idrætsforbund, Realdania og Lokale & Anlægsfonden. LinK: <http://www.skole-plus.dk/da/menu/inspirationskatalog>
- **Stigsdotter, U. et al. 2011.** *SUSY Grøn: Brug af grønne områder og folkesundhed i Danmark – Opsummering af et tværvidenskabeligt forskningsprojekt mellem Skov & Landskab og Statens Institut for Folkesundhed.* Arbejdsrapport 134/2011. Skov & Landskab, Københavns Universitet, Frederiksberg.
- **Team Bade. 2015.** *Team Bade besøgsstatistik 2010-2015.* Københavns Kommune. Link: <http://teambade.kk.dk/artikel/bes%C3%B8gsstatistik>
- **Undervisningsministeriet. 2015.** *Institutionsregistret.* Link: <http://www.uvm.dk/Uddannelser/Paa-tvaers-af-uddannelserne/Institutionsregister>
- **Visionsgruppen. 2014.** *Visionsgruppens afsluttende rapport.* DGI og DIF.